

A hömpölgő elmúlás – immár testközelben?

Gondolatok Géher István egy verséről

„... a víz leggonoszabb ...”

*micsoda beszéd? fél év - s már kiárad,
hömpölgyet lombkoronát, tetemet,
mossa a partot, s ami rajta száradt,
beszívja magába, levet ereszt
a gát alá, lazítja, átszivárog
a réseken, kő kövön nem marad,
ha csábítják sustorgó vallomások,
ilyen vízen hajózni nem szabad.*

*eveznél? jó dolog, de csónakázás
asztaltól ágyig? örvénylik szobád.
elúszik minden, mert ez nem beázás,
ez árvíz, ennek nincsen ne-tovább...*

*folyjon tehát? az életeden átereszted?
ám pusztítson /ha kell/: övé kurafi tested.*

Géher István „Új Folyam” című, 1998-as verseskötetének nyitóverse¹ – a költőre, s főként kései életművére természetesen oly jellemző módon – klasszikus shakespeare-i szonettformában íródott. A szöveg három egységből áll össze, egy nyolc, egy négy, majd egy kétsoros tömbből, az úgynevezett kódából. Ezen egységek pedig nem csupán strófikai és metrikai alkotóelemei a versnek, de egyúttal remekül szerkesztett gondolati egységeket is alkotnak.

Géher itt is a rá jellemző, megszokott kontemplatív-meditatív, alanyi költői hangvételben szólal meg, mindezt poétikájára szintén jellemző önmegszólítással kombinálva. Bár első ránézésre a szöveg nem egyéb, mint afféle alanyi költői meditáció, kissé talán túlzottan is filozofikus lírai merengés az emberi létezésről, *mint olyanról*, mely nem igényel ennél sokkalta mélyebb, rétegzettebb értelmezést, a felületes olvasó e téren könnyedén csalatkozhat. Mert bár a szöveg alapvetően egyszerű lírai építőkövekből áll össze, mondanivalója, ha és amennyiben van ilyen, illetve a benne elrejtett irodalmi utalásrendszer annál jóval rétegzettebb, összetettebb.

A vers központi költői képe és szimbóluma nemes egyszerűséggel a víz, pontosabban az árvíz, a mindent elsöprő és elsodró, már-már apokaliptikus méreteket öltő áradás. Abszurd, szürrealisztikus árvíz ez, mely a költői szubjektumot nem akárhol éri, hanem saját otthonában, élettere legprivátabb színhelyein: szobájában, ágyában. Miként azt az egyes szám első személyben megnyilatkozó beszélő önmagát megszólítva deklarálja nem kevés (ön)iróniával – ebben a szituációban nem lehet evezni, csónakázni, itt olyan víz üt önti el a szobát és az egész életet, amely mindent elsodor, nem ismer megálljt, amely ellen nem lehet, de legalábbis hasztalan volna védekezni. Nem valamiféle aprócska beázás vagy csőrepedés az, miként azon a beszélő ironikusan mereng a szöveg elején. Sokkal inkább megálljt nem ismerő ár, már-már egyenesen a bibliai özönvíz, amely bizonyára a beszélő egész személyes életét szimbolizáló szobát, e privát életteret elönti – pusztító ár ez, mely végül nem kímél senkit is semmit, a szoba és vele az egész élet örvények közepette válik semmivé, az elmúlás élménye pedig, ha a költő azonnal nem is kénytelen megtapasztalni azt, de mindenképpen testközelbe kerül...

Amennyiben a szöveget líraretorikai szempontból kíséreljük meg értelmezni, úgy szembetűnő az a mesteri fokozás, mely a három – a shakespere-i szonett verstani sajátosságaiból fakadóan egyre szűkülő terjedelmű – szerkezeti-gondolati egységben megfigyelhető. Az első nyolc sor a kérdésfelvetés, a meditáció, illetve a helyzet konstatálásának fázisa – a beszélő itt még viszonylag nyugodt, ugyanakkor hitetlenkedik is: „micsoda beszéd? fél év, s már kiárad...” – kérdezi Géher István versbéli alteregója, majd ugyanezen (persze viszonylagos) nyugodtsággal állapítja meg, hogy a partot mosó árvíz szinte mindent elkerülhetetlenül elsodor. Tudja, hogy veszélyes közelségben, immár testközelben van az elmúlás, látszólag mégis megőrzi hidegvérét, egyúttal el is távolítja magától a fenyegető veszélyt, s mintegy bölcselkedve-morfondírozva konstatálja: „ilyen vizen hajózni nem szabad”. De hogyan is kerülhetné el az ember, hogy az élet vizén (e kontextusban az emlegetett árvíz nem csupán a halál mindent elemésztő, de egyúttal szükségszerűen az élet kiismerhetetlen irányokba áramló vize is), hiszen ahogyan az antik mondás tartja, *navigare*

necesse est, legyen szó bármilyen háborgó vizekről is. A ráeszmélés után következik a második, immár csupán négy fegyelmezett sorba szorított fázis: itt a költői beszélő már nem tudja eltávolítani magától azt, ami szükségszerűen testközelségbe került. „Eveznél?” – kérdezi magától, mintegy elviccelve a dolog súlyosságát – a költői irónia mindig valamiképpen a túlélés eszköze és záloga is. Erre természetesen nincs lehetőség, hiszen az árvíz már ott hömpölyög a szobában, és mindent magával sodor, miként azt a beszélő – még mindig viszonylag nyugodtan, ám a fenyegető jelenség közelségét tudomásul véve és abba méltósággal beletörődve kimondja: „ez árvíz, ennek nincsen ne-tovább...” Sztoikus megállapítás, ugyanakkor bátor felismerés is. Hiszen nem kevés bátorság kell ahhoz, hogy valami létünket közvetlenül fenyegető elem elől ne elmeneküljünk, hanem tudomásul vegyük a közelségét, sőt, adott esetben szembeforduljunk vele. A Géher-vers e fordulata afféle sztoikus bátorság, s itt lépünk át a líraretorikai értelemben vett harmadik fázisba: a kóda utolsó két sora már nem sztoikus, sokkal inkább rapszodikus hangnemben szólal meg, nem kevés, ám semmiképp sem eltúlzott pátoszt magában rejtve. Az utolsó két sorban a lírai szubjektum kardinális kérdést intéz önmaga felé, s talán ez a kérdés a vers legfontosabb momentuma is: „folyjon tehát? az életeden átereszted?”, ezzel mintegy jóváhagyva a pusztító ár önnön életén való átfolyását. A válasz – kimondatlanul, félig kimondva is igenleges. Az ember gyarló, „kurafi teste” pedig mindenképpen ki van szolgáltatva az áradásnak, az elmúlásnak, akár akarja, akár nem – Géher István versbeszélője e tényt pedig méltósággal képes elfogadni, bár e méltóságteljes elfogadásba olybá tűnik, nem kevés dac is vegyül. A lírai szubjektumnak nincs más választása, mint átengedni önnön életét a nála sokkal erősebb árvíznek – ez azonban nem jelenti azt, hogy a dolog kikerülhetetlenségének elfogadásával együtt ne kísérelne meg ellenállni a pusztításnak, hiszen az emberi életösztön olykor mindennél erősebbnek bizonyulhat. Ez a fokozási stratégia és ellentmondásos lezárás, a sztoicizmus és az ellenállás keveréke a két utolsó sorban kölcsönzi a vers kivételes líraretorikai erejét.

Ha a képalkotási technikák felől kíséreljük meg olvasni a szöveget, láthatjuk, hogy a versben felvonultatott képi eszköztár tradicionális, első pillantásra talán kevéssé invenciózus. Az árvíz toposz, mondhatni bevált és jól használható költői kép – gyakorlatilag bővebb magyarázatra sem szorul, hiszen e kontextusban is nagyon jól tudhatjuk, hogy mit jelent, ha és amennyiben valamiféle konkrét jelentéssel szeretnénk felruházni. A kép primer szinten itt is pontosan ugyanezt a jelentést hordozza – az elmúlás, az enyészet, s végül persze az elkerülhetetlen halál szimbólumaként érthető. A felszínen látszólag könnyen olvasható vers azonban további mélyrétegekkel rendelkezik, a kép- és szimbólumrendszer pedig sokkalta

összetettebb, mint azt első olvasásra gondolhatnánk. Bár nem túlzottan feltűnő – Géher István költészetére egyébként annyira sosem volt jellemző a vendégszövegek túlzottan explicit jelenléte –, s első ránézésre könnyedén átsiklik felette az olvasó, maga a költemény lényegében nem más, mint egy Shakespeare-parafrázis, de legalábbis erős intertextuális, pontosabban ez esetben hipertextuális viszonyban áll a nagy angol drámaíró egyik legismertebb művével.

Maga a forma ugyancsak allúzió a nagy angol szerző műveire, anélkül is, hogy a szöveg bármelyik konkrét Shakespeare-műre referálna – miként az már az elején is említésre került, nem kell hozzá különösebb verstani-strofikai műveltség sem, hogy az olvasó számára hamar feltűnjön: shakespeare-i szonettel van dolga. Géher által igencsak kedvelt forma, s meglehetősen nagy fegyelmet is kíván – mondhatnánk, kismesterek ritkán nyilatkoznak meg átütő sikerrel e formában, hiszen a tizennégy meghatározott rímképletű sor mindenképpen korlátok közé szorítja a költői üzenetet. Nincs helye a mellébeszélésnek, s ezt a fenti szonett szerzője / beszélője is tudja jól. S már anélkül is alludál a forma névadójára és legjelentősebb költőjére, hogy a szerző konkrét műveit bármilyen módon behozná az értelmezés játékterébe. A pusztá verstani forma által generált intertextualitás, mondhatnánk. Ám a formán, a kimondás metrikai *hogyanján* túl ez esetben sokkalta érdekesebbek és hangsúlyosabbak a tartalmi elemek.

A Shakespeare-drámában egyébként éppen az egyik sírásó szájából hangzik el az a mondat, mely a Géher-vers címét és zárlatát is magában foglalja egyszerre: „a víz a leggonoszabb pusztítója ennek a mi kurafi testünknek, ha meghalt.” Erre az egyetlen mondatra utal vissza hipertextusként Géher István egész versének szövege, persze valamennyire átértelmezve azt, hiszen itt a víz nem csupán a halott, de már a még élő test esküdt ellenségeként jelenik meg. A textus első olvasásra nem túl szembetűnő, ám mégis jól érzékelhető intertextuális vonatkozási rendszere az sarkalatos pont, mely egyébként líraretorikailag is sokkal mélyebb dimenziókat nyit meg, mint a mindent elsodró árvíz kissé tradicionális képe és az ugyancsak hagyományos költői megnyilatkozásformának tekinthető alanyi-önmegszólító hangnem. Ha tehát tüzetesebben megvizsgáljuk, a szóban forgó vers egyik fő szövegszervező elve, a *Hamletre* vonatkozó szövegköziség által a Shakespeare-kutató költő (s Géher lírája esetében aligha kell kételkednünk a költői beszélő és az életrajzi szerzői én bizonyos fokú azonosságában) maga is Shakespeare-hőssé lényegül át a vers belső világában – abszurd módon itt és most, ebben a versbe zárt pillanatban a (sosem-volt és sosem-lesz) öreg Hamlet szól a mindenkori olvasóhoz, aki kissé cinikus, kissé sztoikus-

meditatív hangnemben immár megbékélt önnön látszólagos vereségével, de legalábbis ez esetben a lassú emberi elmúlás szükségszerűségével és visszafordíthatatlanságával.

A Géher-versekre oly jellemző önmegszólítás ezúttal lényegében nem más, mint a költő önmaga felett mondott ítélete, mely azonban nem feltétlenül súlyosabb, mint a bármely más emberi lényt sújtó egyetemes ítélet, s kimondása egyáltalán nem jelenti azt, hogy a beszélőben egyáltalán ne lenne meg az ellenállás szándéka, a fentebb említett, mindennél erősebb életösztön. Ez pedig még az idővel mindent elsodró árral, az emberi öregedéssel, a fizikális hanyatlással is képes felvenni a harcot, még ha győzelmet szükségszerűen nem is arathat felette. Az elmúlás pusztító árja a szöveg világában ugyan már a beszélő közvetlen közelében jár, de még korántsem döntötte le a lábáról. A megmásíthatatlan és szükségszerű tények tudomásul vétele nem azonos a küzdelem itt és most történő feladásával. A valóság méltósággal történő elfogadásának verse ez, ám semmiképpen sem az elmúlásnak történő azonnali, feltétlen, egyúttal a méltóság elvesztésével is együtt járó önmegadásé...

Ami a szöveg végső üzenetét illeti, az mindent összevetve végtelenül pesszimistának hathat. Mivel azonban többrétegű versszöveggel van dolgunk, ez csak az egyik lehetséges üzenet, a helyzet pedig korántsem ilyen egyértelmű. A személyes, alanyi és az egyetemes emberi perspektíva végül egymásba olvad – az „öreg Hamlet”, e furcsa, irodalmi szempontból is paradox, abszurd és (ön)ironikus alak tulajdonképpen önnön (szövegbéli) létezésének abszurditását fordítja szembe a mindent és mindenkit elérő elmúlással. Le nem győzi, meg nem kerüli ugyan, hiszen erre senki sem lehet képes, de ideiglenesen talán kijátssza azt. Aki pedig időt nyer, életet (az irodalmi szöveg örökkévalóságán keresztül egyúttal valamifajta öröklétet?) nyer – a vers ezen olvasási lehetősége pedig máris több optimizmusra adhat okot, mint azt a mindenkori olvasó elsőre gondolná...

¹ Hivatkozott kiadás: GÉHER István, „*Új Folyam*”, Budapest, Liget Műhely Alapítvány, 1998.

BALÁZS KÁNTÁS

The Flood of Decay – Already so Close?

Essay on a Poem by István Géher

„... a víz a leggonoszabb ...”

micsoda beszéd? fél év – s már kiárad,
hömpölyget lombkoronát, tetemet,
mossa a partot, s ami rajta száradt,
beszívja magába, levet ereszt
a gát alá, lazítja, átszivárog
a réseken, kő kövön nem marad,
ha csábítják sustorgó vallomások,
ilyen vízen hajózni nem szabad.

eveznél? jó dolog, de csónakázás
asztaltól ágyig? örvénylik szobád.
elúszik minden, mert ez nem beázás,
ez árvíz, ennek nincsen ne-tovább...

folyjon tehát? az életeden átereszted?
ám pusztítson /ha kell/: övé kurafi tested.

THE LITERAL TRANSLATION OF THE POEM INTO ENGLISH:

”...your water is a sore decayer...”

what speech is it? half a year – and it floods out,
drifting away leaves and carcasses,
eroding the river bank, it sucks in
what dried upon it [the bank],
seeps under the dam, undermining it, leaking through
the breaches, no stone remains upon another stone,
if it is tempted by whispering confessions,
it is forbidden to sail on such waters.

would you row? a good idea, but is it possible to
boat from the table to the bed? your room is whirling,
everything drifts away, it is not some little leak,
but it is a flood, it cannot be stopped...

so shall it flow? you let it run through your life?

let it destroy /if it is a must/: now it possesses your wholesome body.

The opening poem of the volume entitled “*Új Folyam*” [New River / Stream] by the contemporary Hungarian poet István Géher (1940-2012) written in 1998 was composed in a classical Shakespearean sonnet form – which is very characteristic of the author, mainly of his late works. The text consists of three units, of an eight-line, then of a four-line stanza, then of the two-line final unit, the so-called *coda*. These units are not only the metrical and strophic components of the poem, but they also constitute finely composed units of thoughts.

István Géher’s poetic speaker starts speaking in a contemplative-meditative, subjective poetic voice, combining it with the figure of *self-apostrophe*, calling to himself, which is also very characteristic of his poetics. Although at first sight the text of the poem is not more than some kind of subjective poetic meditation, perhaps a little too philosophical contemplation about human existence *as such*, a text that does not need any much deeper or much more multi-layered interpretation, superficial readers can easily be disappointed. Namely, although

the text consists of fairly simple lyrical “bricks”, its message, if it has one at all, and the system of literary references and allusions concealed within it are much more complex, and we cannot close the interpretation down with so few words... [Although the literal and rough English prose-translation of the Hungarian poem cannot really mirror or give back the strict metrical composition of the text, but it may mediate something from its message.]

The central poetic image and symbol of the poem, with noble simplicity, is *water*; that is, *flood*, the flood that drifts away and destroys everything, manifesting in a nearly apocalyptic extent. It is an absurd and surrealistic flood that reaches the poetic speaker in his very home, breaking in the most private places of his life: in his room, in his bed. As the poetic speaker who speaks using the first person singular declares it, calling to himself, together with not just a little self-irony, it is impossible to row or to boat in such a situation, since here the room is flooded by such water that drifts away everything; water which cannot be stopped, against which it is impossible and useless to defend ourselves. It is not some kind of tiny leaking, as the speaker ironically contemplates in the end of the second stanza. It is much more some uncontrollable and unstoppable flood that is nearly identical with the Genesis flood narrative of the Bible that breaks in the room that symbolises the personal space of life of the speaker. The destroying flood does not mercy anyone or anything, and the room, and together with it a whole life disappears into nothingness amidst the whirling water, and the experience of decay, even if the poet himself is not forced to face it at once, comes very near to him...

If we make an attempt to interpret the text from the point of view of lyrical rhetoric, the figure of climax that can be observed in the three structural units of the poem that gradually consist of less and less lines due to the metrical characteristics of the Shakespearean sonnet is very spectacular. The first eight lines are the phase of conceiving the questions, of meditation, of the exact description the situation – the speaker is still fairly calm, but at the same time, he is also sceptical: “*micsoda beszéd? fél év – s már kiárad...*” – “*what speech is it? half a year – and it floods out*” – the alter ego of the poet within the poem asks the question, and then he establishes with the same (certainly, only relative) tranquillity the fact that the flood washing and eroding the river bank will drift away everything. He knows it exactly that decay, death is dangerously near to him, but at the same time, he also distances himself from the threatening danger, and philosophising about the phenomenon he wisely states: “*ilyen vizen hajózni nem szabad*” – “*it is forbidden to sail on such waters*”. But how could one avoid sailing upon the waters of life? Namely, the flood that is mentioned in this context is probably not only the water of death that drifts away and destroys everything, but also the water of life that flows into unknowable directions, since, as the ancient Latin proverb says, *navigare necesse est*, that

is, *it is necessary to sail*, however dangerous waters we speak about... After the recognition follows the second phase that is encompassed only into four disciplined lines: here the poetic speaker can no longer distance himself from what necessarily has come very close to him. “*Evenznél?*” – “*Would you row?*” – he asks himself, trying to mock the situation, since poetic irony is also perhaps a way of survival. Certainly, it is impossible to row or to boat, since the flood is already flowing there within the room, drifting away everything, as it is also stated by the speaker, still with relative tranquillity, but realizing the closeness of the threatening phenomena: “*ez árvíz, ennek nincsen ne tovább...*” – “*it is a flood, it cannot be stopped...*”. It is a stoic statement, but at the same time, it is also the brave recognition of the situation. Namely, it demands much bravery not to escape from something that directly threatens our existence, but to take notice of its closeness, or even to turn against it. This turn of István Géher’s poem is some kind of stoical bravery, and this is the point where we step into the third phase in a lyrical rhetorical sense: the last two lines of the coda do not speak anymore in a stoic, but rather in a rhapsodic voice, concealing not little, but at the same time, not too much pathos either within itself. In the last two lines the lyrical subject asks himself a cardinal question, and perhaps this question is the most important moment of the poem: “*folyjon tehát? az életeden átereszted?*” – “*so shall it flow? you let it run through your life?*”, and with this question, he permits the destructive flood to flow through his life. The answer, even unspoken or half-spoken, is in fact “yes”. The frail, “*whoresome body*” of man is evidently at the mercy of flood, of decay, either one wants it or not – the poetic speaker of István Géher’s poem is able to accept this fact with dignity, but the dignified acceptance is, it seems, mixed with much defiance. The poetic subject has no other choice but give in to the flood that is much stronger than him – but it does not mean at all that, together with the acceptance of the unavoidability of the phenomenon, he does not make an attempt to resist destruction and decay, since sometimes the human instinct of survival can prove to be stronger than anything else. This strategy of climax and the controversial ending of the poem, the mixture of stoicism and resistance give exceptional power of lyrical rhetoric to the text.

If we make an attempt to read the text from the direction of the techniques of composition of poetic images, we can see that that the scale of poetic images enumerated in the poem is very traditional, and for the first sight it is perhaps less inventive. The flood is a literary topos, a well-known and frequently used poetic image – practically, it demands no deeper explanation. At a primary level, the image carries the very same meaning – it can be interpreted as the symbol of decay, of annihilation, and finally, as the symbol of death. However, the poem that seems to be very easy to read on the surface also has further deeper

layers of meaning(s), and the system of images and symbols is much more complex than we would think it for the first sight. Although it is not very conspicuous, and István Géher's poetry is not so strongly characterised by the presence of intertextual references, the reader can easily pass over it, the poem is in fact not else but a paraphrase of Shakespeare, but at least it is in a very strong intertextual, or namely in this case, in a hypertextual relation with one of the best known works of the great English playwright and poet – *Hamlet*.

The genre, the metric form itself is also an allusion to the oeuvre of the great English writer without even referring to any concrete specific work by Shakespeare – as it was already mentioned above, we do not need to be very knowledgeable about metrics and strophic forms to establish that we are reading a Shakespearean sonnet. István Géher really liked this form that demands an immense degree of discipline. The Shakespearean sonnet encompasses the poetic message in very strict metrical frames, there is no place for poetic circumlocution, and the author of the above sonnet who was also a prominent literary scholar and researcher of Shakespeare's oeuvre knew it very well, as the text itself testifies it. The form itself alludes to the author from whom it borrowed its name even without involving the concrete works by Shakespeare in the space of interpretation. It is a kind of intertextuality generated by the mere metrical form, we could say. However, beyond the mere “*how*” of the pronunciation of the poetic message, in this case, the elements of meaning and content are much more interesting.

In Shakespeare's drama it is one of the gravediggers who pronounces the sentence that includes both the title and the closing sentence of the poem by István Géher: “...*your water is a sore decayer of your whoresome dead body*”. The whole text of the poem refers back to this only one sentence as a hypertext, certainly, re-interpreting it to some degree, since water does not only appear as the “*decayer*”, the enemy of the dead body, but also as the enemy of the still living body. The intertextual system of references of the text that is not so spectacular for the first reading is the most important point that also opens much deeper dimensions of lyrical rhetoric than the rather traditional image of the flood drifting away everything or the self-calling poetic voice that can also be considered a very traditional form of poetic speech. That is, if we examine the poem more carefully, due to the intertextual references to Shakespeare's *Hamlet*, the poetic speaker of the poem written by the poet who was also a prominent Shakespeare-scholar, we are the witnesses of the transfiguration of both the poetic speaker and (to some degree) the biographical author himself into a Shakespearean hero within the internal world of the poem – and absurdly, here and now, in this moment locked in a poem, it is the (never-existing) *old Hamlet* who speaks to the reader, a literary hero who, with his stoic

and meditative voice, has already resigned himself into the necessity and irreversibility of decay...

The self-apostrophe that is so characteristic of István Géher's poems is essentially not else, but the verdict of the poet on himself, a verdict which is not unconditionally more serious than the verdict above any human being, and the pronouncement of this verdict does not mean at all that the intention of resistance, the instinct of survival that can prove to be stronger than anything else is not there in the speaker at all. Namely, this instinct is even able to fight against time, this flood drifting away everything, the natural and necessary process of human aging and decay, even if it is necessarily impossible to overcome aging and death. Although within the world of the poem the destructive flood of decay is very close to the poetic speaker, it has not yet defeated him at all. The acceptance of the unchangeable facts does not mean giving up the fight immediately, here and now. It is the poem of the dignified acceptance of reality, but under no circumstances is it the poem of immediate, unconditional and undignified surrender to death...

As for the final message of the poetic text, taking it all round, it can seem to be very pessimistic. However, since we are reading a multi-layered poetic text, this is only one of the possible messages against which we can also conceive radically different interpretations. Finally, the personal, subjective and the universal perspectives fuses, and *the old Hamlet*, this strange, from a literary point of view, paradoxical, absurd and (self-)ironic figure turns the absurdity of his own (textual) existence against decay that once reaches everything and everyone. Although he does not overcome or avoid decay, since no-one is able to do so, but perhaps temporarily he defies it. And those who gain time also gain life (perhaps also gaining some kind of eternal life through the eternity of literary texts?) – and this possible interpretation of the poem may immediately give us the reason for much more optimism than the reader would think it for the first reading...

REFERENCES

Dávidházi, Péter (1982): *A modern magyar költészet átredeződése. Egy új verseskötet nyomában.* In *Mozgó Világ*, 1982/8. 83-95.

Horgas, Béla (1998): *Ajánlat merülésre. Géher István: Új folyam.* In *Liget*, 1998/12. 92-93.

Lázár, Júlia (2013): *Prospero pálcája. Géher István költészetéről.* In *Jelenkor*, 2013/5.

Szabó T., Anna (2012): *Rítus és rutin.* In *Jelenkor*, 2012/7-8. 780-785.

Szepes, Erika (2002): *Anakreón-variációk: vágyott életminőség vagy sorsközösség? Gondolatok Géher István: Anakreóni dalok című kötete kapcsán.* Budapest: Orpheusz Kiadó.